

ŽUŽEMBERK – ZRAČNI NAPADI MED 2. SVETOVNO VOJNO

Zaradi svoje strateško pomembne lege na križišču cest v smeri Ljubljane, Novega mesta, Trebnjega in Kočevja je bil Žužemberk med 2. svetovno vojno bombardiran dvaindvajsetkrat. V letih od 1942 do konca januarja 1945 so ga bombardirali Italijani in Nemci, 1. februarja 1945 pa so ga prvič bombardirala tudi zavezniška letala. Zavezniki so z napadi nadaljevali skoraj vse naslednje dni do konca vojne.

Prvi zračni napad na Žužemberk je bil na binkoštno nedeljo, 24. 5. 1942, ko je italijansko letalo obstreljevalo Tomažev most, ker so skojevci na električno žico čez reko Krko obesili jugoslovansko zastavo z rdečo zvezdo in napisom »Smrt fašizmu – svoboda narodu«.

Najhujše bombardiranje Žužemberka so izvedla italijanska letala, in sicer 25. 7. 1943. Takrat je v središču kraja zgorelo sedem hiš, delno so bili uničeni cerkev na trgu, grad, zdravstveni dom, sodišče in tudi šola.

26. oktobra 1943 so Žužemberk prvič bombardirali Nemci. V februarju 1944 so med zračnim napadom s štukami uničili usnjarno ob reki Krki pod žužemberškim gradom. Od 24. februarja do 10. marca 1944 so nemška letala večkrat bombardirala Žužemberk in okoliške vasi: Zafaro, Budganjo vas, Stransko vas in druga okoliška naselja. Nekaj dni pred veliko nočjo so 3. aprila 1944 Nemci močno bombardirali Žužemberk in okolico ter uničili številne hiše. Z bombardiranjem so Nemci nadaljevali in po bombnem napadu 23. aprila 1944 tudi z vojsko vdrli v Žužemberk in ga zasedli. Bombni napad nemških štuk 2. maja 1944 je najbolj prizadel bližnjo vas Reber, v kateri so se takrat zadrževali partizani. Nemci so z bombardiranjem nadaljevali skoraj vsak dan do 8. maja 1944, ko so se Nemci in domobranski iz Žužemberka umaknili v Novo mesto.

Zavezniki so prvič bombardirali Žužemberk 1. februarja 1945 in nato z zračnimi letalskimi napadi nadaljevali skoraj vsak dan do konca vojne. Z letalskimi mitraljezi in raketami so streljali po nemški in domobranski vojski.

Zapisano po spominu in pričevanju Žužemberčanke Ljube Šenica.

1. februarja je 19 zavezniških letal z bombami in ognjem iz strojnic napadlo sovražno postojanko v Žužemberku, naslednjega dne pa so letala ponovno z raketnimi bombami obstreljevala sovražno postojanko v žužemberškem gradu. Istega dne je 8. brigada odbila sovražni izpad iz Stranske vasi.

10. februarja je zavezniško letalstvo ponovno bombardiralo Žužemberk in sovražne položaje v Stranski vasi. Bombardirali so tudi Kmetovo hišo, kjer sta bila domobranski in nemški štab. Hiša je bila hudo poškodovana. Sovražnik ni utrpel izgub, ker se je štab štiri ure prej preselil v Mrvarjevo hišo.

13. februarja je enajst zavezniških letal pa je ponovno obstreljevalo Stransko vas, Žužemberk, Cvibelj in Zafaro.

3. aprila je ob 15. uri trinajst zavezniških letal bombardiralo sovražnikove položaje v Stranski vasi in Žužemberku.

8. aprila je 14 zavezniških letal hudo bombardiralo Stransko vas in sovražnikove objekte v Žužemberku. Uničenih je bilo veliko hiš. Pogorela je tudi Lavričeva usnjarna pod gradom. Ponoči so ponovno bombardirali položaje v Stranski vasi.

Tudi 11. aprila je šestnajst zavezniških letal močno bombardiralo Žužemberk in porušilo več hiš.

Vir: Srečko Kodre, Vstaja v mojem kraju 1945

Fotografija napada zavezniškega letala [Beaufighter](#) iz 19. eskadrilje južnoafriških letalskih sil ([SAAF](#)) na Žužemberk 13. februarja 1945. [Aeroplane Monthly](#), Ilustrirana zgodovina letalstva
Vir: <https://www.kamra.si/mm-elementi/bombardiranje-zuzemberka/>

Na spletni povezavi si lahko ogledate nekaj dokumentov in fotografij iz zavezniškega arhiva pilota Ernesta Weddella, povezanih z zračnimi napadi na Žužemberk in okoliške vasi ter druge kraje v Sloveniji. Tekst je v slovenščini in angleščini.

Vir: <http://saafww2photographs.yolasite.com/ernest-weddell.php>

Ernest Weddell

These photographs originate from the private albums of WWII SAAF pilot Ernest Weddell. It was kindly made available to me by Ernest's son in law, Perry Davies. Perry made the effort to locate and scan these photographs and send the scans to me; thanks for that Perry! The photographs are placed on this web site in order to share these gems to enthusiasts and the wider public as a gesture of homage to our brave SAAF pilots of past glory. Please respect the copy rights of these photographs and [contact me](#) to obtain the necessary permission if you want to duplicate some of this material in other web sites or printed matter.

thanks

Tinus le Roux

April 2012

Ernest Arthur "Ernie" Weddell

Ernest Weddell joined the SAAF in 1940. He obtained his wings in 1941 Ernest did an instructors course at Kimberley in 1941 and was involved with pilot training until 1943.

Ernest joined No. 16 Squadron in 1944 and flew operations in Italy until the end of the war when the squadron stood down. 16 Squadron at that time operated with Beaufighters and they flew mainly ground attack missions. Ernest served as a flight commander in the squadron.

The 16 squadron Beaufighters were fitted with high resolution cameras in the nose of the machine and high quality photographs were taken during ops. Many photographs in Ernie's collection are of these photographs.

No. 1037444 SURNAME WEDDELL
 FAMILIENAM

Christian Names (in full) ERNEST ARTHUR
 Voornamen (voluit)

Date of Attestation 28. 8. 40
 oewerlegingsdatum

Age on Enlistment 23 YRS
 Ouderdom by dienswaaing

Civil Occupation REDUCTION WORKER (GOLD MINES.)
 Burgerlike beroep

Religious Denomination METHODIST.
 Kerkverband

Married Status
 Getroude status

Name of Next-of-kin JOAN CONSTANCE WEDDELL.
 Naam van naastebezoender

Address of Next-of-kin NO. 1 PARK FLATS, 55A W. MAYFAIR
 Adres van naastebezoender
JOHANNESBURG.

Signature of Holder E. A. Weddell Lt.
 Handtekening van houder

Issued at MAA. P. on 28. 8. 1940
 Uitgereik by Fullerway Capt.

Signature of Issuing Officer
 Handtekening van uitreikende offisier

FOR O.A., S.A., D.C., V.O.M. (UNIT'S RUBBER STAMP)

28-1140 of Service.

CENTRAL FLYING SCHOOL,
 Elementary Instructors' Course, D. 41.

SENTRALE VLIËRSKOOI,
 BLOEMFONTEIN.

"A" FLIGHT.

PHOTO BY: ... DEALE'S STUDIO, BLOEMFONTEIN

1st Row (Front): Pupils: 2/Lt. E. A. Weddell, J. B. S. Franklin, K. N. Todd, J. B. Masson. Staff: Lt. I. G. Will, T. A. Harris. Pupils: 2/Lt. R. H. R. Fack, L. H. Brown, N. J. Bessie.

2nd Row: Staff: Lt. F. A. Robertson, A. R. D. Stewart, Capt. D. R. Chris-Maley, Major A. R. Lennox (C.G.L.), Sgt. Ldr. G. W. J. Jarrett, Lt/Col. A. D. Irvine (O.C. C.F.S.)
 Major E. J. L. Boyle (Asst. C.F.I.) Capt. D. B. Hauptfleisch, Capt. L. B. Peewee, Lt. V. M. Shirley, Lt. K. B. Chater.

3rd Row: Staff: Lt. A. C. F. Sells, Pupils: Lt. C. V. Emsitt, 2/Lt. D. M. Finlay, H. R. Corbett, C. W. Hooper, D. J. W. Compton, D. Davidson, D. J. McChesney, A. E. Dickson,
 Lt. E. H. de Swardt, 2/Lt. J. R. Treason, Staff: Lt. W. R. Thomson.

4th Row (Back): Pupils: 2/Lt. P. D. Luggan, N. L. F. Morrison, R. E. Callender, W. A. V. Reid, P. G. Macgavin, C. T. Bain-Marsh, A. D. Avery, A. B. Woodley, C. Rennie, J. B. Coonan.

4) Lt. de Jager.

52) Zuzemburk-13.2.46

4-85816 SAAF/4 3.4.48 F14-1400-1000' F1445 RR SADINTA VAS S/N Capt WEDDELL

114 165RAF/S B.4.45 F44//56-200' FF 1244 KR STRANSKA VAS SE/1000 Capt WEDDELL

5239 165 AAF/2 H-4 US F 4 // 300-1000' F F 12-35 RA. ZUZEMBERA E. J. CAPT. WOODS.

OO ZB za vrednote NOB Žužemberk, april 2023

Oznake: Žužemberk, QR koda, informacijska tabla, 2. svetovna vojna, zavezniška letala, zavezniki, letalski napadi, bombardiranje, Italijani, Nemci, ZB, NOB,